

Konsultacje projektu Strategii Rozwoju Polski do 2035 r.

Konsultacje publiczne Strategii Rozwoju Polski do 2035 r. mają na celu poprawę lub udoskonalenie dokumentu w zakresie jego treści i konkretnych zagadnień – prosimy o niewnoszenie uwag redakcyjnych i technicznych (projekt po zakończeniu konsultacji zostanie ponownie poddany pracom redakcyjnym).

Prosimy o przesłanie wypełnionego formularza z uwagami na adres: Strategia2035@mfipr.gov.pl

1. Rodzaj podmiotu:

- ☐ Osoba prywatna (proszę przejść do pytania 2),
- ☐ Instytucja publiczna (proszę przejść do pytania 3),
- ☐ Samorząd (proszę przejść do pytania 3),
- ☒ Organizacja pozarządowa (proszę przejść do pytania 3),
- ☐ Inne (jakie?): (proszę przejść do pytania 3).

2. Metryczka (osoba prywatna):

Imię:

Nazwisko:

Reprezentowana instytucja (opcjonalnie):

Adres email:

3. Metryczka:

Nazwa podmiotu: Fundacja im. Julii Woykowskiej, www.woykowska.org

Adres email do kontaktu: zofia@woykowska.pl , osoba do kontaktu: Zofia Rutkowska, tel. 691 16 505.

4. Uwagi

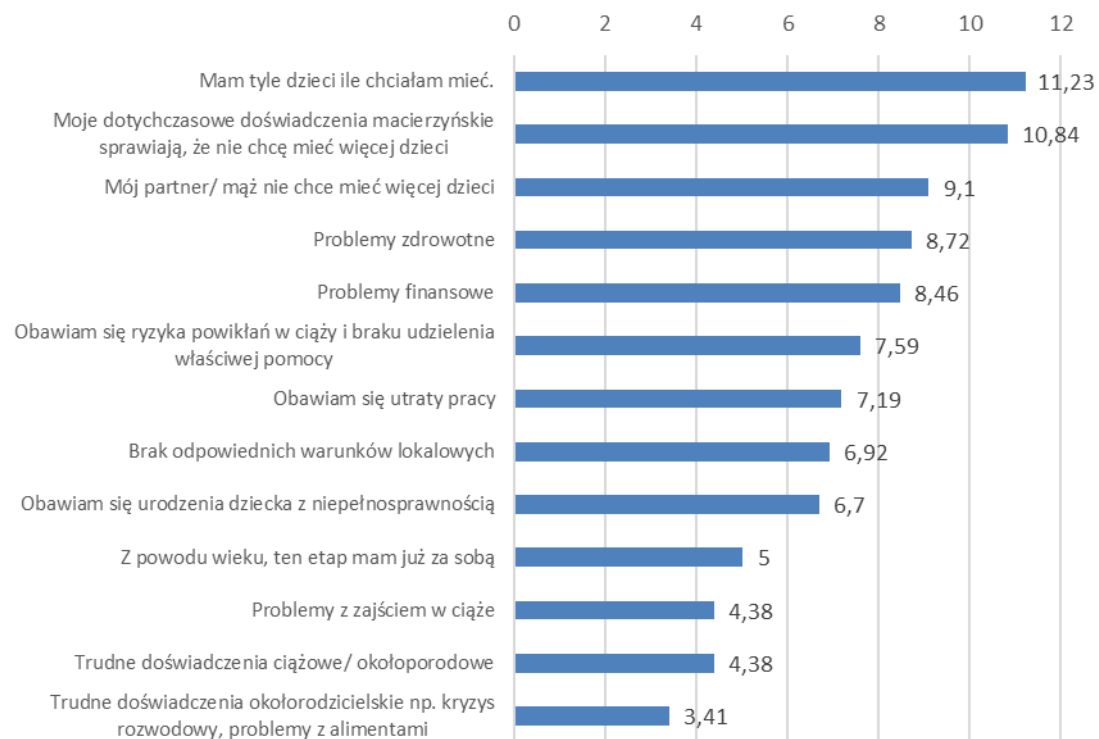
Lp.	Część dokumentu	Strona	Treść uwagi
1	Część diagnostyczna	29 -30	W części diagnostycznej dot. diagnozy spójności, szczególnie w kontekście równości szans, ubóstwa i wykluczenia społecznego nie pojawiają się odniesienia do jednego z największych wyzwań społecznych w Polsce – sytuacji dzieci pozbawionych właściwej opieki. Grupa ta doświadcza zarówno wykluczenia społecznego, jak i nierówności szans rozwojowych, często również ubóstwa i przemocy. W chwili obecnej ok. 70 tys. dzieci przebywa w pieczy zastępczej, liczba ta rośnie rok do roku ze względu na nasilenie problemów wychowawczych oraz zwiększenie skali diagnozowania przemocy wobec dzieci w rodzinach biologicznych. System pieczy zastępczej boryka się z ogromnym kryzysem związanym m.in. z brakiem chętnych do pełnienia funkcji rodzin zastępczych. To z kolei wynika z bardzo niekorzystnych warunków zatrudniania takich rodzin (m.in. umowa zlecenie, niskie stawki), bardzo wysokiego obciążenia opiekuńczego i niewystarczającego dostępu do wsparcia terapeutycznego (duża część dzieci w pieczy zastępczej boryka się z zaburzeniami zachowania, zaburzeniami więzi, poalkoholowym syndromem płodowym). Dodatkowym czynnikiem wpływającym na niską skłonność do zaangażowania jest polityka powiatów, które ograniczają możliwość zakładania zawodowych rodzin zastępczych i preferują rodziny niezawodowe (nie pobierające wynagrodzenia). Równolegle funkcjonuje instytucjonalna piecza zastępcza, w której przebywa ok. 1/6 wychowanków, a średni koszt utrzymania miesięcznego wychowanka wynosi ok. 8000 zł w porównaniu z ok. 3000 zł w rodzinie zastępczej. (Wielkopolska w 2024 r.) W związku z brakiem miejsc w pieczy, ok 2000 dzieci w Polsce (liczba stale rośnie od 2023) nie jest przeniesionych do pieczy zastępczej pomimo zagrożenia zdrowia i życia w rodzinach biologicznych potwierdzonych postanowieniami sądów rodzinnych. Dodatkowo co roku ok. 700 dzieci w Polsce jest porzucanych w szpitalach, w których przebywają miesiącami z braku miejsc w pieczy zastępczej, nie otrzymując adekwatnego wsparcia i zaburzając funkcjonowanie w szpitalach. W placówkach dla opiekunów i dzieci w kryzysie bezdomności przebywa ponad 1300 dzieci. Są to również dzieci, których rodzice mają za sobą doświadczenie bycia w pieczy zastępczej i ze względu na niewystarczające umiejętności wychowawcze odczuwają problemy. W placówkach realizowane są również zabezpieczenia dzieci i odczuwane są problemy z ich przeniesieniem do pieczy zastępczej. W związku z psychologicznymi konsekwencjami (zaburzenia więzi i częste PTSD) tej sytuacji dzieci są narażone na trudności w funkcjonowaniu społecznym w późniejszym życiu. Zauważalna jest korelacja między brakiem właściwej opieki i przebywaniem w pieczy zastępczej, a prawdopodobieństwem przebywania w innych placówkach. Ok. 40% osób przebywających w Młodzieżowych Ośrodkach Wychowawczych i Młodzieżowych Ośrodkach Socjoterapii to wychowankowie pieczy zastępczej. Spośród wychowanków MOW zgodnie z danymi NIK ok. 60 %

			prawdopodobnie wejdzie w konflikt z prawem i wróci do systemu więziennictwa. Jest to wyższy wskaźnik recydywy niż w przypadku pełnoletnich więźniów. W obszarze bezdomności zauważa się zwiększenie skali osób młodych w kryzysie bezdomności, którego jedną z głównych przyczyn jest pobyt w pieczy zastępczej. Jest to grupa wieloproblemowa, dla której jak najszybsze objęcie odpowiednim wsparciem opiekuńczym stwarza realną szansę na włączenie społeczne. Spośród różnych kategorii klientów pomocy społecznej szansa na pozytywną reintegrację w przypadku dzieci może być największa. Konsekwencje braku wsparcia mogą przez tę grupę odczuwane przez całe życie i wpływać na ich funkcjonowanie na rynku pracy (potencjalne trudności z utrzymaniem pracy), podejmowanie decyzji prokreacyjnych (trudne doświadczenia z dzieciństwa mogą wpływać na decyzje o braku chęci posiadania potomstwa w przyszłości) i ogólne szanse samodzielnego funkcjonowania w sferze gospodarczej, politycznej i społecznej. W skrajnych sytuacjach ryzykiem jest wejście w „ciąg instytucjonalny”, który w skrajnych przypadkach może trwać całe życie i generować ogromne koszty po stronie instytucji publicznych (placówki opiekuńczo-wychowawcze → MOW → zakłady karne → placówki dla osób w kryzysie bezdomności → DPS). Już w tym momencie nakłady łączne na pieczę zastępczą (rozdziały budżetowy 85508 - Rodziny zastępcze oraz 85510 - Działalność placówek opiekuńczo-wychowawczych) stanowią 2 największy wydatek na usługi w budżecie pomocy społecznej JST po domach pomocy społecznej (W Wielkopolsce - 320 674 363 zł w 2024 r.- dane z Oceny Zasobów Pomocy Społecznej dla Wielkopolski za 2024 r.) W związku z tym zasadne byłoby zauważenie tego obszaru problemowego zarówno na poziomie diagnozy, szczególnie we fragmencie „zagrożenia dla spójności” na s. 34, jak i celów, planowanych działań i reform.
2	Część kierunkowa	s. 54-55	Cel 1: Łagodzenie zmian demograficznych i adaptacja do nich Wybrany kierunek interwencji w kontekście zmian demograficznych wydaje się być niepełny, co znajduje odzwierciedlenie w proponowanym dalej zakresie działań, szczególnie w odniesieniu do rodzicielstwa. Interwencja zakłada koncentrację na doprowadzeniu do decyzji o prokreacji i pomyślnym narodzeniu dziecka i bardzo wybiórczą odpowiedzialność Państwa za usługi wspierające rodziców w aktywności ekonomicznej (żłobki, stabilność zatrudnienia) Tymczasem, tym co wpływa na decyzje prokreacyjne często bardziej nawet niż kwestie materialne i inne czynniki strukturalne jest kwestia obciążenia rodzicielskiego – nie tylko materialnego, ale również psychologicznego, czasowego, fizycznego. Jak wskazują badania w Polsce notowany jest jeden z najwyższych poziomów wypalenia rodzicielskiego (https://swps.pl/centrum-prasowe/informacje-prasowe/37264-kryzys-demograficzny-w-cieniu-wypalenia-rodzicielskiego). Stanowi ono barierę w podejmowaniu decyzji o kolejnym dziecku, ale również i o pierwszym dla osób, które obserwują zjawisko u innych. Realizowana polityka wsparcia rodziny w Polsce oparta bardziej na transferach bezpośrednich (800+) niż na wsparciu usługowym wzmacnia finansowo, ale wzmaga obciążenie rodziców w organizowaniu usług dla dziecka. Bardzo ograniczony dostęp do usług zdrowotnych i

		rehabilitacyjnych lub jego brak jak w przypadku stomatologii dziecięcej wymusza na rodzicach poszukiwanie dostępu do usług na rynku prywatnym. Jest to szczególnie istotne w odniesieniu do dzieci ze specjalnymi potrzebami rozwojowymi, których jest coraz więcej, a wobec których rodzice są często pozostawieni sami z koniecznością organizowania im wsparcia. W przypadku dzieci, których rodzice nie pełnią właściwie funkcji wychowawczych i opiekuńczych może to prowadzić to do zaniedbań zdrowotnych i rozwojowych, których system nie jest w stanie wychwycić przed 6 rokiem życia (oprócz obowiązkowych szczepień w przypadku małych dzieci przed obowiązkową zerówką nie ma realnych możliwości weryfikacji ich stanu rozwoju). Wypalenie rodzicielskie jest jednym z czynników ryzyka przemocy domowej (https://bibliotekanauki.pl/articles/63513175.pdf) W ostatnich latach obserwujemy zwiększoną skalę identyfikowanej przemocy domowej wobec dzieci, dzieci stanowią najliczniejszą kategorię osób doświadczających przemocy i objętych wsparciem w procedurze NK, również w rodzinach niekorzystających z pomocy społecznej i zamożnych. Z drugiej strony ustawowe usługi wsparcia rodziny (np. asystent rodziny) ze względu na ograniczone zasoby koncentrują się na rodzinach będących w systemie pomocy społecznej. Ich potencjał profilaktyczny dla całej populacji jest niewykorzystywany, co prowadzi do narastania problemów opiekuńczo-wychowawczych, czego konsekwencją jest opisany powyżej kryzys w pieczy zastępczej. Odpowiedzią na tego rodzaju bariery jest wsparcie publiczne, które zapewni rodzicom poczucie bezpieczeństwa nie tylko na etapie poczęcia i narodzenia dziecka, ale przede wszystkim jego wychowania, również w sytuacji, w której napotykają oni różnego rodzaju trudności wychowawcze i związane z rozwojem dziecka. W sytuacji silnej indywidualizacji społeczeństwa i słabnięcia więzi rodzinnych i wsparcia rodzinnego ważne, jest żeby rodzice mieli poczucie, że nie są pozostawieni sami sobie z odpowiedzialnością za dzieci, ich rozwój i wychowanie. W perspektywie długoterminowej ważne jest również ukierunkowanie systemu na ochronę dziecka, w celu zapewnienia właściwych warunków do rozwoju i uzyskania potencjału do samodzielnego życia, a w konsekwencji realizowania oczekiwanych przez Państwo ról i odpowiedzialności. Wzmocnienie funkcji wspierającej i profilaktycznej mogłoby ograniczyć skalę negatywnych zjawisk takich jak m.in. opisany powyżej kryzys pieczy zastępczej. Zasadnym więc byłoby uwzględnienie w części kierunkowej rozwoju systemu wsparcia dla rodzin skoncentrowanego na rodzinie i dziecku. System taki powinien łączyć wsparcie w zakresie transferów socjalnych z wsparciem usługowym. Kluczowe jest wzmocnienie dostępu do usług o charakterze profilaktycznym w obszarze opiekuńczo-wychowawczym, zdrowotnym i rehabilitacyjnym o charakterze uniwersalnym, kierowanych do wszystkich. Dodatkowo należałoby wzmocnić usługi kierowane do rodzin z grupy ryzyka trudności opiekuńczo-wychowawczych czy stosowania przemocy domowej, aby przeciwdziałać dalszemu wzrostowi zjawisk kryzysowych. Jest to zgodne m.in. z zaleceniami UNICEF (https://www.unicef.org/eca/media/35831/file/Report:%20Parenting%20support%20framework%20for%20the%20early%20years.pdf) Szczegółowe propozycje zmian zawarto w odniesieniu do poszczególnych priorytetów oraz w uwagach horyzontalnych.
--	--	--

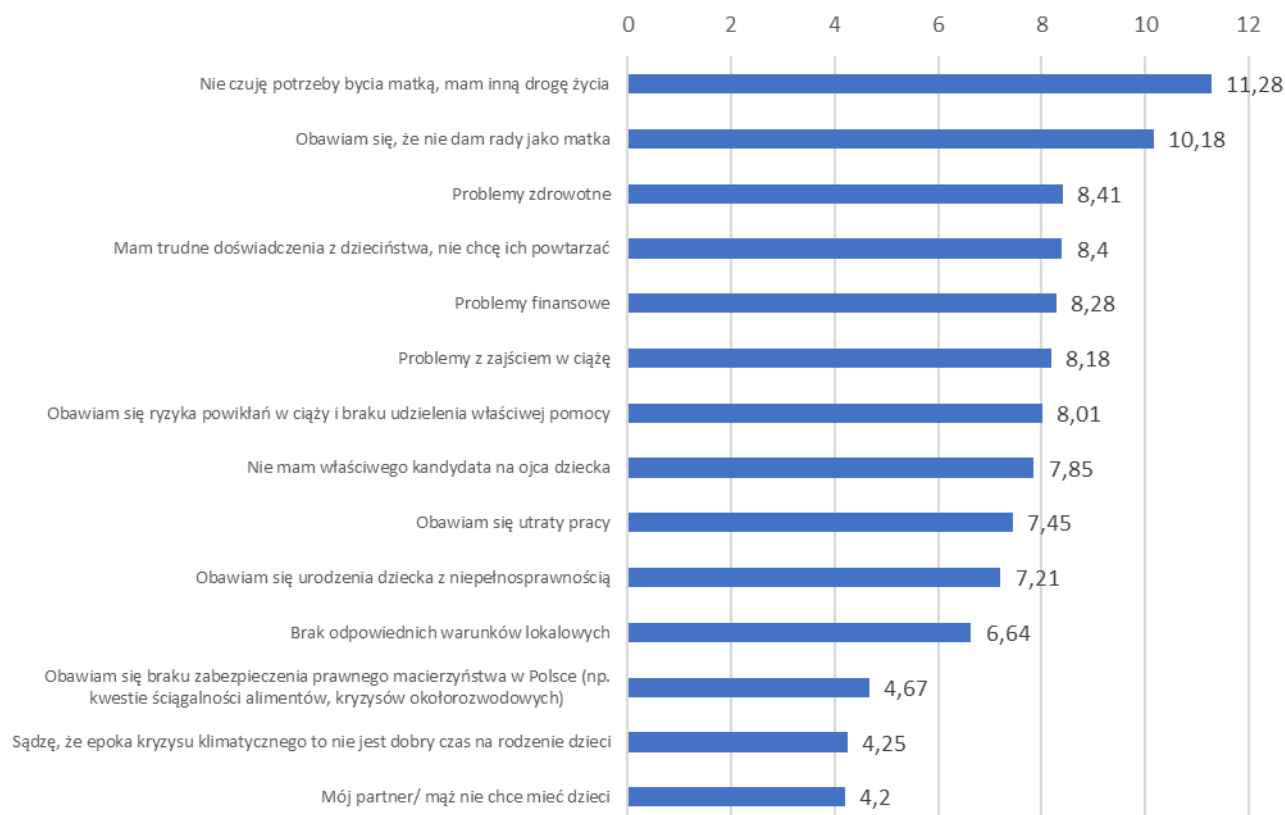
3	Priorytet 1.1: Zwiększenie dostępności mieszkań	63-65	W kontekście celu strategicznego dot. adaptacji do zmian demograficznych warto by było rozważyć również zwiększanie skali dostępnych mieszkań ze wsparciem dla różnych kategorii osób, w tym seniorów. W kontekście starzenia się społeczeństwa oprócz planowanej reformy opieki długoterminowej konieczne jest również zwiększanie dostępu do usług środowiskowych, w tym mieszkań ze wsparciem (np. usługami opiekuńczymi, asystenckimi) możliwością zamiany mieszkania czy wspólnego zamieszkiwania (np. Dom Pogodnej Jesieni w Środzie Wielkopolskiej - https://opssrodawlkp.pl/cms/4276/uslugi-opiekuncze). Ważnym aspektem jest również możliwość dostosowania mieszkań do potrzeb architektonicznych seniorów, co może wpływać na zwiększanie ich bezpieczeństwa fizycznego. Zasadne jest, żeby w Priorytecie zauważyć również wspierane formy mieszkań, które są narzędziami zwiększania integracji społecznej oraz profilaktyki bezdomności, szczególnie dla osób z niepełnosprawnościami (usługi asystenckie i wspierające), usamodzielniających się wychowanków pieczy zastępczej czy osób doznających przemocy domowej. W przypadku tych grup zabezpieczenie potrzeb mieszkaniowych może wpływać na stabilizację ich sytuacji, wzmacniać potencjał do realizacji różnych ról życiowych, w tym rodzicielskich. Zasadnym byłoby wprowadzenie dodatkowego kierunku działań dot. Rozwoju mieszkalnictwa ze wsparciem.
4	Priorytet 1.2: Tworzenie warunków sprzyjających rodzicielstwu	66-71	Jak wskazano w uwadze dot. części kierunkowej proponowany model wspierania rodzicielstwa w Priorytecie 1.2 wydaje się niewystarczający i skoncentrowany przede wszystkim na doprowadzeniu do decyzji i aktu prokreacji. Tymczasem tym co wpływa na skłonność podejmowania decyzji o kolejnym dziecku jest kwestia poczucia bezpieczeństwa nie tylko na etapie poczęcia i narodzin, ale całego wyzwania wychowawczego – do ukończenia przez dziecko pełnoletniości. W kontekście sformułowania kluczowego wyzwania: „W kontekście decyzji o posiadaniu drugiego dziecka, istotne jest to, jakie rodzice mieli doświadczenia po narodzinach pierwszego dziecka.” zasadnym byłoby rozszerzenie opisu i uwzględnienie nie tylko sytuacji bezpośrednio po narodzinach dziecka, ale związanych z posiadaniem pierwszego dziecka w dłuższej perspektywie czasowej. Decyzję o kolejnym dziecku podejmuje się zazwyczaj po pewnym czasie od narodzin i choć doświadczenia okołoporodowe są ważne, to obciążenie wychowawcze jest nie mniej kluczowe. W badaniu „Widzialne Kobiety” realizowanym przez Fundację im. Julii Woykowskiej jako główne przyczyny niedecydowania się na kolejne dziecko przez kobiety już posiadające potomstwo wskazują na następujące:

Dlaczego nie zamierza mieć Pani więcej dzieci? (rangowanie) N: 145



Wśród kobiet, które nie mają na ten moment dzieci jako główne przyczyny wskazano:

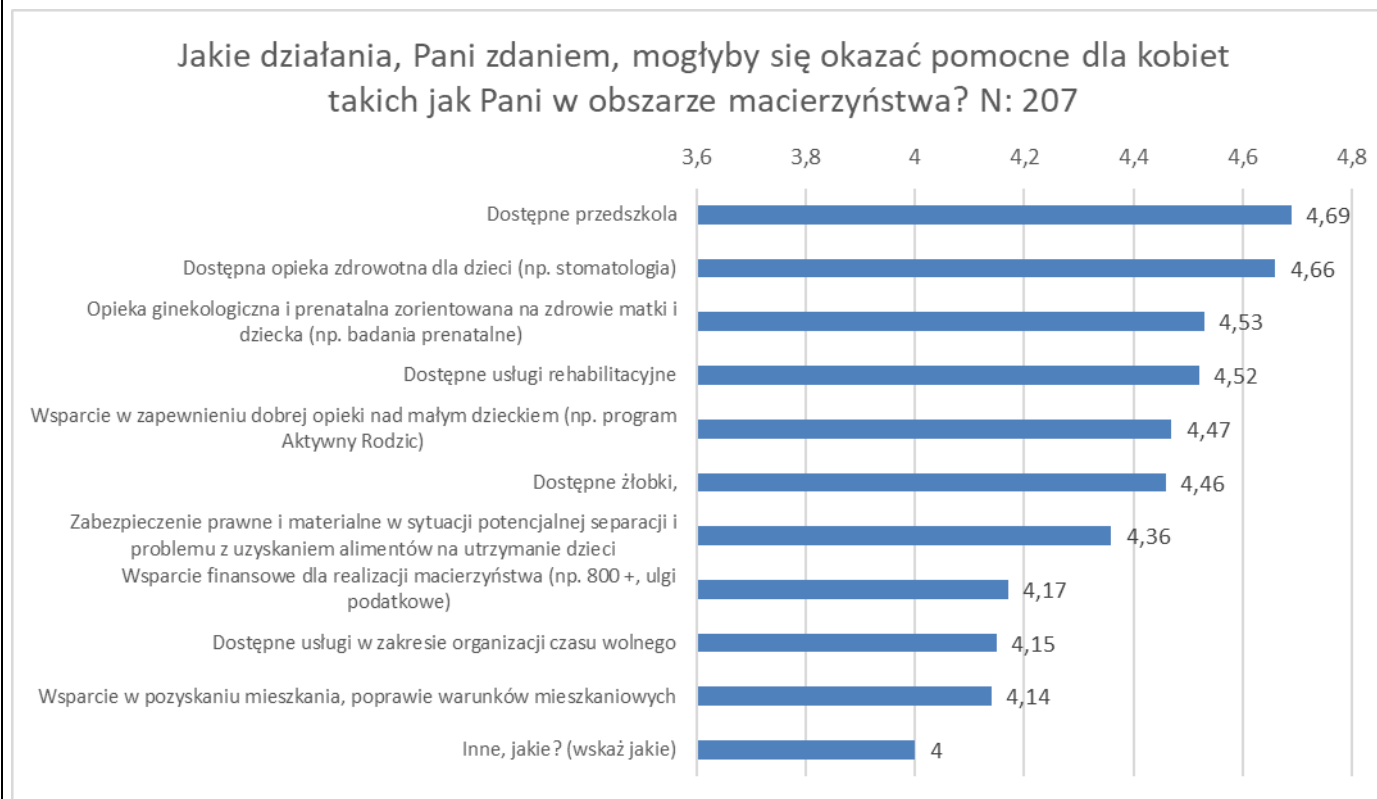
Jakie czynniki wpływają na to, że w tym momencie nie ma Pani dzieci? (rangowanie) N: 85



Badanie realizowane metodą CAWI, kierowane do wszystkich kobiet. Pytanie dot. przyczyn nieposiadania dzieci polegało na uszeregowaniu od najbardziej trafnych do najmniej odpowiadających sytuacji respondentki. Powyżej zaprezentowano robocze wyniki. Poziom realizacji modułu dot. macierzyństwa = 311 respondentek na dzień 30.10.2025 r. Badanie realizowane w ramach projektu pn. „Think Tank. Widzialne Kobiety” w ramach Programu Rozwoju Organizacji Obywatelskich.

Można więc zauważyć, że na decyzje prokreacyjne respondentek w dużej mierze wpływ mają czynniki psychologiczne związane z dotychczasowymi doświadczeniami macierzyńskimi w przypadku matek lub rodzinnymi i przekonaniem o poradzeniu sobie w roli matki w przypadku kobiet niemających dzieci.

W ramach badania „Widzialne kobiety” pytano również o najbardziej pomocne usługi w obszarze macierzyństwa.



Respondentki w odpowiedziach otwartych („Inne, jakie?”) za najważniejsze formy wsparcia uznały przede wszystkim opiekuńczo-psychologiczne (dostęp do bezpłatnej terapii, grup wsparcia i wsparcia psychologicznego dla matek i rodziców, przeciwdziałanie wypaleniu rodzicielskiemu), zdrowia i prawa reprodukcyjne (refundacja in vitro, legalna i bezpieczna aborcja, lepsza opieka okołoporodowa, dostęp do pediatrów), a także usług opiekuńczych i edukacyjnych dla dzieci – bezpłatne żłobki i przedszkola, zajęcia pozaszkolne czy opieka popołudniowa. Do częstych postulatów należały również wsparcie finansowe i stabilizacja ekonomiczna (większa wypłata, wyższe świadczenia i dopłaty do zajęć dodatkowych), wzmocnienie praw pracowniczych (ochrona matek w ciąży i po powrocie do pracy, matki samozatrudnione) oraz edukacja i szkolenia dla rodziców (kursy wychowawcze, warsztaty dla mam i ojców). Respondentki wskazywały też na potrzebę zmian kulturowych i równości płci – promowania równych obowiązków rodzicielskich i walki z mitem „Matki

Polki” – oraz elastycznych form zatrudnienia, takich jak praca zdalna, zadaniowy czas pracy czy skrócony tydzień pracy. Na koniec wymieniano wsparcie dla samodzielnych rodziców i grup wrażliwych (asystenci rodziny, wsparcie wytchnieniowe dla samodzielnych rodziców, egzekucja alimentów) oraz dla rodzin wychowujących dzieci z niepełnosprawnościami, obejmujące rehabilitację i opiekę asystencką i wytchnieniową.

W związku z tym zasadne byłoby wprowadzenie następujących zmian w poszczególnych kierunkach działań.

- 1) poprawa dostępności formalnej opieki nad dziećmi do 3 lat – warto zaznaczyć dedykowane wsparcie dla dzieci z potrzebami rozwojowymi, założenie, że „standardy” je uwzględnią nie oznacza, że dostępne będą dedykowane usługi wsparcia dla dzieci. Ponadto w przypadku niektórych dzieci niemożliwe będzie ich funkcjonowanie w żłobku ze względu na specyficzne potrzeby rozwojowe, w takim wypadku zasadne jest wspieranie innych form opieki – szczególnie indywidualnych opiekunek. Zasadne jest również wprowadzenie usług opiekuńczych na sytuacje kryzysowe – wieczorowej czy weekendowej. Jest to kluczowe szczególnie w kontekście samodzielnych rodziców pozbawionych sieci wsparcia społecznego, dla których brak wsparcia na wypadek sytuacji losowych lub możliwości zadbania o siebie (np. uczestnictwa we własnej terapii).
- 2) zwiększenie stabilności dochodów młodych dorosłych – zasadne jest również zabezpieczenie dochodów rodziców pracujących na innych zasadach niż umowa o pracę. Szczególnie istotne jest to w przypadku kobiet prowadzących jednoosobową działalność gospodarczą, które są często kontrolowane przez ZUS oraz kobiet pracujących na umowy cywilnoprawne. W kontekście zwiększania elastyczności pracy, która jest pożądana wyzwaniem jest łączenie elastyczności czasu pracy ze stabilnością zatrudnienia i wynagradzania. Bardzo istotnym elementem zabezpieczenia dochodów jest kwestia samodzielnych rodziców i wsparcia finansowego dla nich, w tym zabezpieczania egzekucji alimentów.
- 3) rozwinięciu systemu wsparcia medycznego i psychologicznego.

W kontekście wsparcia medycznego kluczowe jest również zabezpieczenie sytuacji zagrożenia zdrowia matki i dziecka i dostępu do legalnej i bezpiecznej terminacji ciąży. Dla podejmowania decyzji reprodukcyjnych konieczne jest poczucie bezpieczeństwa, również w zakresie zdrowia i życia kobiety, a obecna sytuacja prawna temu nie sprzyja.

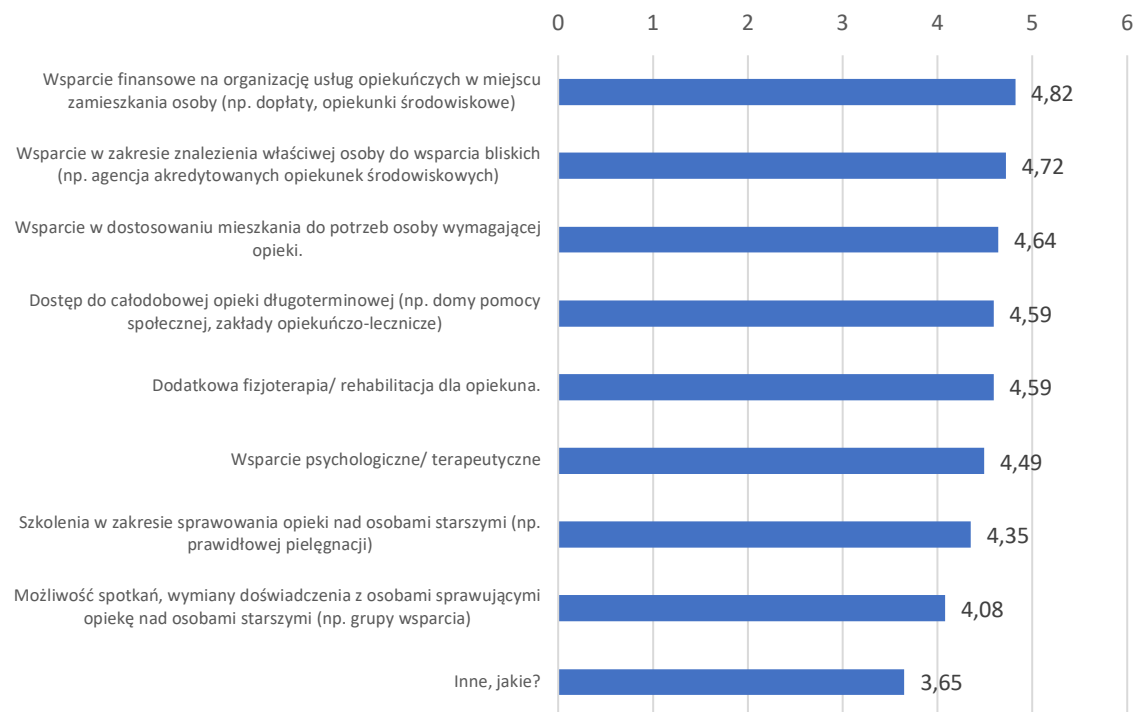
Kluczowe jest również zapewnienie dostępu do usług rehabilitacyjnych i zdrowotnych dla dzieci, dostępu do lekarzy pediatrów, fizjoterapeutów i innych specjalistów. Dla dzieci z wyzwaniami rozwojowymi powinny zostać utworzone szybkie ścieżki dostępu do wsparcia zdrowotnego.

Wsparcie psychologiczne dla rodziców jest bardzo pożądaną, jednak nie powinno się ograniczać do okresu ciąży i okołoporodowego. Jak wspomniano powyżej przeciwdziałanie wypaleniu rodzicielskiemu jest kluczowe zarówno dla podejmowania kolejnych decyzji prokreacyjnych jak i dla bezpieczeństwa dzieci. W związku z tym kluczowe jest rozwijanie dostępnych usług wsparcia psychologicznego dla rodziców (warsztatów rodzicielskich, grup wsparcia), które powinny być uzupełniane treściami edukacyjnymi dot. budowania relacji z dziećmi. Warto by było rozważyć zbudowanie usługi informacyjnej np. w ramach internetowego konta pacjenta z dostępem do treści edukacyjnych dot. wychowania dzieci opracowywanych we współpracy ze specjalistami/ NGO. Wyzwaniem dla rodziców jest wielość dostępnych, często sprzecznych teorii wychowawczych i konieczność podejmowania decyzji, która jest zasadna.

			4) przeciwdziałaniu polaryzacji płci w okresie dorastania. W kontekście tego priorytetu warto byłoby rozważyć interwencje bardziej w wymiarze psychologicznym niż edukacyjnym. Właściwą formą oddziaływania na trafnie zdiagnozowany problem wydają się być działania mające na celu przygotowywanie młodych ludzi do wchodzenia w relacje, kształtowanie umiejętności komunikacyjnych i współpracy oraz budowanie gotowości do akceptacji innych ludzi z ich niedoskonałościami. Narzędziami, które mogłyby być stosowane są narzędzia do pracy wzmacniającej zarówno dziewczynki (np. WENDO), jak i chłopców (np. SZTAMA). Istotnym elementem jest powszechna edukacja seksualna. Wyzwaniem jest przygotowanie obu płci do wchodzenia w dojrzałe relacje i pełnienia roli rodzicielskich i zaangażowania, w tym również chłopców w rolę ojca. Wydaje się, że jest to wyzwanie strategiczne, w odpowiedzi na które powinien zostać opracowany przez specjalistów dedykowany model działania do zaimplementowania w systemie edukacji. Zagrożeniem, którego w Strategii się nie zauważa, a które staje się coraz powszechniejsze np. w USA jest zastępowanie relacji romantycznych z ludźmi na rzecz relacji romantycznych z chatbotami. Jest to intensywny kierunek rozwoju usług firm technologicznych, który niesie ze sobą wiele niebezpieczeństw. Również osoby dorosłe (respondentki badania „Widzialne kobiety”) deklaruje potrzebę wsparcia w zakresie budowania dojrzałych relacji partnerskich. W kontekście dostrzeganych wyzwań reprodukcyjnych (liczna grupa osób samotnych obu płci nie mogąca znaleźć odpowiedniego partnera) zasadne jest podejmowanie interwencji publicznych w tym zakresie. 5) kształtowanie prorodzicielskich narracji. Prorodzicielskie narracje są potrzebne, jednak ich treść nie powinna być powiązana wyłącznie z sukcesem życiowym. Jak wskazano powyżej dzieci kojarzą się bardziej z obciążeniem niż sukcesem. W związku z tym przekaz narracji powinien oddziaływać przede wszystkim na poczucie bezpieczeństwa- wskazywać konkretne formy wsparcia rodzicielstwa (warto byłoby opracować jeden portal zbierający informację o formach wsparcia dla rodziców) oraz podkreślać odpowiedzialność i wsparcie państwa w tym zakresie przez cały okres wychowania dzieci. Ponadto wskazane byłyby kampanie społeczne podkreślające rolę ojca w wychowaniu dzieci, pokazujące pozytywne skojarzenia z sukcesem życiowym w przypadku zaangażowania mężczyzn w rolę ojca.
5	Priorytet 1.3: Odpowiedzialna polityka migracyjna	72-73	W Priorytecie nie znajdują się odwołania do zabezpieczenia kobiet migrantek np. w kwestii zdrowia reprodukcyjnego, ciąży oraz praw dzieci pochodzenia migranckiego. W sytuacji traktowania polityki migracyjnej jako swoistej „protezy” demograficznej grupa kobiet, w tym kobiet z dziećmi zasługuje na uwzględnienie. Podczas ostatniej fali migracji z Ukrainy do Polski trafiły przede wszystkim kobiety, w tym kobiety z dziećmi. Na poziomie edukacyjnym oraz pomocy społecznej zauważalne są różnego rodzaju wyzwania związane z sytuacją w rodzinach migranckich (np. przemoc w rodzinie, dzieci ewakuowane z ukraińskiej pieczy zastępczej), na poziomie decyzji politycznych i dyskursu podejmowane są działania mające na celu ograniczenie dostępu do świadczeń społecznych. Wydaje się, że w interesie Państwa jest dobre zabezpieczenie zarówno kobiet, które mogą podejmować decyzje reprodukcyjne jak i dzieci, które mogą w przyszłości zostać obywatelami polskimi. Zasadnym byłoby dodanie kierunku działania dot. wspierania rodzin migranckich.

6	Priorytet 1.4: Rynek pracy włączający różne grupy społeczne	74	W kierunkach działań na rzecz aktywności zawodowej brakuje pogłębionej analizy emerytalnej sytuacji kobiet. W kontekście zwiększania bezpieczeństwa ekonomicznego kobiet i podejmowania decyzji macierzyńskich należałoby rozważyć: • uwzględnienie okresów przeznaczonych na pełnienie opieki nad dzieckiem (np. urlopów wychowawczych, zwolnień lekarskich w czasie ciąży, L4 z powodu konieczności opieki nad dzieckiem) jako okresów składkowych. W obecnym systemie kobiety są karane za pełnienie funkcji opiekuńczych niższymi emeryturami. • określenie mechanizmów gratyfikacji dla kobiet posiadających więcej potomstwa. Dzisiejsza „emerytura dla matek czterech dzieci” de facto jest zasiłkiem z systemu pomocy społecznej dla kobiet, które nie pracowały. Jest to nierówne traktowanie wobec innych kobiet, które wychowały czwórkę dzieci, a jednocześnie pracowały, co mogło być jeszcze większym obciążeniem. • określenie mechanizmów gratyfikacji dla kobiet podejmujących się opieki nad nieswoim potomstwem, m.in. w formie pieczy zastępczej. W chwili obecnej nawet te osoby, które pełnią funkcje rodzin zastępczych zawodowych są zatrudniane na umowy zlecenia, nie mają żadnych uprawnień rodzicielskich (te są przypisane do adopcji) ani systemowej gratyfikacji za wypełnianie funkcji opiekuńczej państwa. W sytuacji potężnego kryzysu wzmocnienie ich statusu jest kluczowe dla utrzymania miejsc w rodzinnej pieczy zastępczej. Podobnie w odniesieniu do kobiet pełniących funkcje opiekuńcze wobec innych członków rodziny konieczne jest uregulowanie statusu opiekuna, z uwzględnieniem relacji między świadczeniem pielęgnacyjnym a innymi dochodami. W chwili obecnej prowadzona jest polityka państwa wspierająca rodziców wracających na rynek pracy (Aktywny rodzic). Analogiczny program powinien być prowadzony w przypadku osób opiekujących się osobami starszymi i z niepełnosprawnością. Obecny brak uregulowania sprzyja pracy na czarno, oraz w przypadku osób rezygnujących z pracy wzmacnia ryzyko niższej emerytury. Praca opiekuńcza przy jednoczesnym pobieraniu świadczenia pielęgnacyjnego nie liczy się do stażu pracy ani nie jest okresem składkowym, a byłoby to bardzo zasadne. W kontekście wspierania opiekunów osób niesamodzielnych w badaniu „Widzialne kobiety” realizowanym przez Fundację im. Julii Woykowskiej wskazano następujące postulaty związane przede wszystkim z rozwojem środowiskowych form wsparcia.
---	--	----	---

Jakie działania, Pani zdaniem, mogłyby się okazać pomocne dla kobiet takich jak Pani w obszarze sprawowania opieki nad osobami bliskimi? N: 197

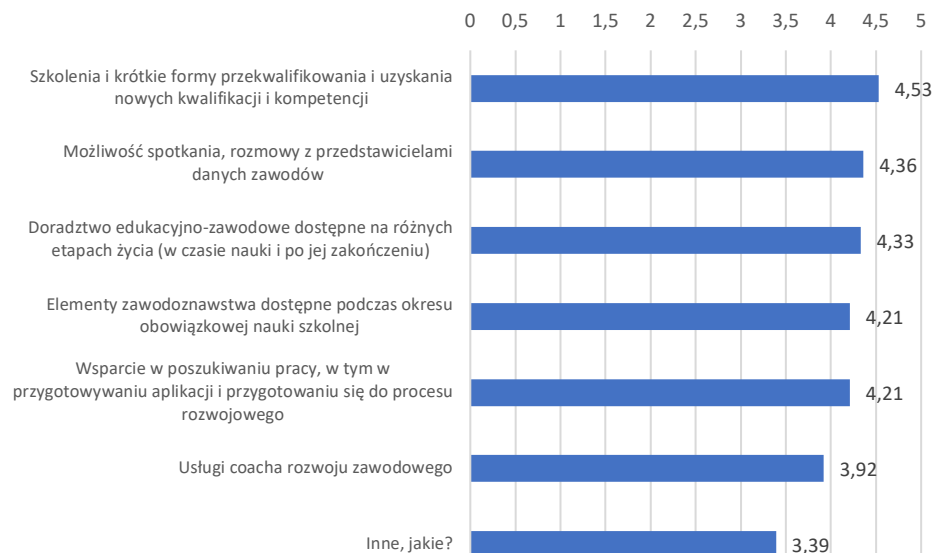


W odpowiedziach otwartych respondentek pełniących funkcje opiekuńcze lub będących w sytuacji, w której mogłoby do tego dojść, najczęściej pojawiał się postulat wprowadzenia szeroko rozumianej opieki wytchnieniowej – dodatkowych urlopów, możliwości pozostawienia osoby starszej pod opieką na kilka dni oraz wsparcia doraźnego, które pozwala opiekunom odpocząć i załatwić własne sprawy. Drugim wyraźnym tematem było zapewnienie lepszej dostępności do usług medycznych i rehabilitacji, zarówno poprzez łatwiejszy dostęp do lekarzy rodzinnych i specjalistów geriatry, jak i usprawnienie systemu rehabilitacji oraz dostęp do tańszych leków i sprzętu medycznego. Wiele osób postulowało również rozwój profesjonalnych placówek i infrastruktury senioralnej – wysokiej jakości domów opieki, dziennych ośrodków pobytu i osiedli dedykowanych osobom starszym. Równolegle zaznaczono kwestie wsparcia psychologicznego dla siebie i swoich podopiecznych: regularne konsultacje psychologiczne lub psychiatryczne, możliwość terapii online i pomoc w radzeniu sobie z demencją.

			Pojawiały się także konkretne postulaty dotyczące wsparcia finansowego dla opiekunów (m.in. dodatków finansowych, dofinansowania zatrudnienia asystentów) oraz pomocy prawnej i informacyjnej, czyli doradztwa w wypełnianiu dokumentów, łatwego dostępu do informacji o świadczeniach i osobistych koordynatorów wskazujących, gdzie szukać pomocy. Wskazywano również na potrzeby dotyczące budowania sieci wsparcia i grup samopomocowych, elastycznych form zatrudnienia i zrozumienia ze strony pracodawców dla osób łączących opiekę z pracą, kursów i warsztatów pomagających radzić sobie z opieką nad seniorami. Bardzo istotna dla opiekunów jest mobilność usług społecznych i dostęp do nich zdalny lub w miejscu zamieszkania, gdyż są to osoby często pozbawione możliwości swobodnego przemieszczania i pozostawienia podopiecznych.
7	Priorytet 1.5: Dobre zdrowie i aktywne starzenie się	90-93	W kontekście założeń Priorytetu należałoby uwzględnić zaznaczone już wcześniej (przy okazji Priorytetu 1.2) kwestie związane z: - rozszerzeniem profilaktyki i opieki zdrowotnej nad dziećmi, w tym szczególnie usług zdrowotnych pierwszego kontaktu – opieki pediatrycznej, rehabilitacyjnej, stomatologicznej. W przypadku dzieci z kategorii wysokiego ryzyka rozwojowego – z niepełnosprawnościami czy np. w pieczy zastępczej należałoby rozważyć wprowadzenie koordynatora medycznego i szybkiego dostępu do lekarzy specjalistów. W przypadku dzieci z poalkoholowym syndromem płodowym (ponad 90% dzieci trafiających do adopcji, duża część dzieci w pieczy zastępczej) szybka diagnoza i rehabilitacja neurologiczna może wpłynąć na wyrównywanie szans rozwojowych dzieci. Ponadto należałoby wzmocnić zaangażowanie systemu ochrony zdrowia w profilaktykę przemocy domowej, w tym zaniedbań wobec dzieci. W tym momencie ze strony systemu ochrony zdrowia wpływa najmniej zgłoszeń dot. podejrzenia stosowania przemocy domowej. Należałoby rozważyć wprowadzenie obowiązkowych wizyt położnych środowiskowych w pierwszym roku życia dziecka oraz w sytuacjach braku kontaktu z systemem ochrony zdrowia. Takie wizyty mogłyby być powiązane z funkcją diagnostyczną sytuacji dziecka i służyć wychwytywaniu przejawów przemocy wobec dzieci, do których nie można dotrzeć w inny sposób. - Rozwijaniem dedykowanych centrów przyszpitalnego wsparcia dla osób doznających przemocy, w tym szczególnie seksualnej łączące usługi zdrowotne i społeczne. Takie miejsca powinny powstawać przy szpitalach specjalistycznych, ale zatrudniać psychologów, pracowników socjalnych i innych specjalistów mogących wesprzeć zarówno dzieci jak i osoby dorosłe w sytuacji przemocy.
8	Priorytet 2.1: Wysokie kompetencje obywateli	100	W kontekście podnoszenia kompetencji i kwalifikacji w badaniu Fundacji im. Julii Woykowskiej dokonały następującej oceny usług wspierających podnoszenie kompetencji.

Jakie działania, Pani zdaniem, mogłyby się okazać pomocne dla kobiet takich jak Pani w obszarze edukacji i realizacji ścieżki zawodowej? N:

170



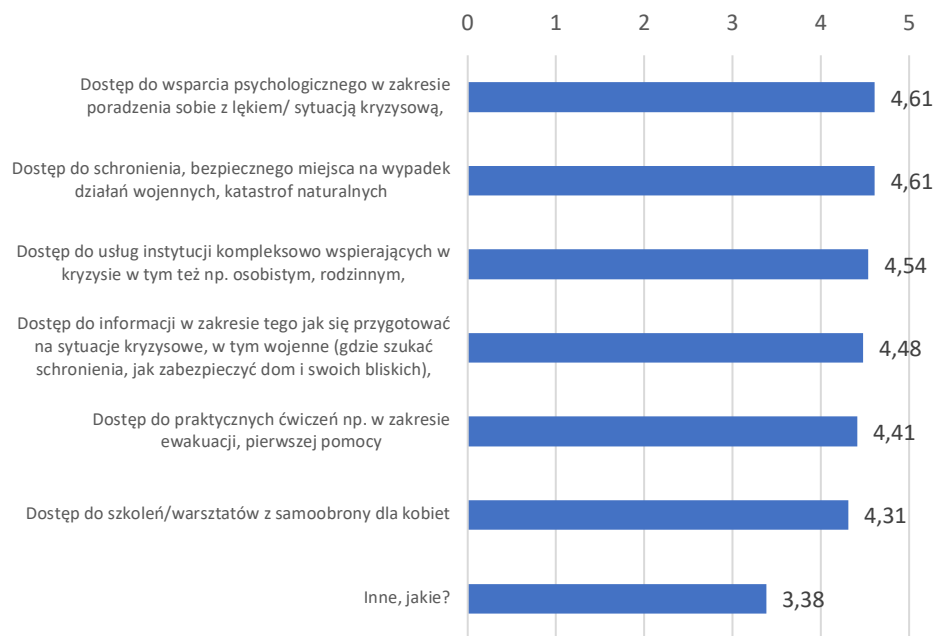
W ramach odpowiedzi „Inne” najczęściej zgłaszane potrzeby dotyczyły orientacji zawodowej i praktyk zawodowych. Respondentki chciały testów kompetencji, analiz predyspozycji (np. testu Gallupa) oraz możliwości krótkich praktyk i staży już na etapie liceum, aby lepiej poznać różne zawody i świadomie wybrać ścieżkę kariery. Często pojawiał się postulat reformy edukacji: od uczenia praktycznych umiejętności w podstawówce po wprowadzenie nowocześniejszych kierunków studiów. Równolegle popularne były programy mentoringowe i sieciowanie kobiet, które miałyby zapewniać nie tylko wsparcie merytoryczne, lecz także wymianę doświadczeń i przeciwdziałać izolacji zawodowej.

W wielu odpowiedziach postulowano lepsze nauczanie języków obcych i szkolenia IT, aby zwiększyć mobilność i konkurencyjność na rynku pracy. Respondentki zwracały uwagę, że istnieje duże zapotrzebowanie na dofinansowanie i dostęp do kształcenia – bezpłatne studia podyplomowe, dotacje na szkolenia i wsparcie przy zakładaniu działalności gospodarczej ułatwiłyby rozwój zawodowy. Samoświadomość i rozwój osobisty stanowiły kolejny kluczowy obszar: ankietowane podkreślały konieczność regularnej analizy swoich mocnych stron i potencjału rozwojowego, a także udziału w programach wzmacniających poczucie sprawczości.

W tym kontekście warto by uwzględnić w planowanych działaniach nie tylko działania kierowane do młodych ludzi w systemie edukacji, ale również wspierające osoby dorosłe. Rewolucja technologiczna, która jest związana z rozwojem AI może wpływać na załamanie karier wielu osób i poszukiwanie przez nie innych ścieżek rozwoju. W tym kontekście potrzebne jest zintegrowane podejście nie tylko rynku pracy

			(doradztwo zawodowe), ale również uwzględniający doradztwo edukacyjne oraz pogłębioną analizę predyspozycji i talentów (np. na podstawie testów Gallupa). Ponadto w kontekście wspierania sprawczości zasadne jest nie tylko wspieranie jej na etapie edukacji formalnej, ale również życia dorosłego i edukacji pozaformalnej. W tym kontekście wartościowe mogą być programy rozwojowe, leaderskie, wspierające zaangażowanie społeczne. Jest to szczególnie istotne dla kobiet, które często nie wierzą w swoją sprawczość. W kontekście kompetencji związanych z funkcjonowaniem na rynku pracy, ale również i konkurencyjności gospodarki kluczowe jest wspieranie kompetencji przedsiębiorczych, innowacyjnych i związanych z zarządzaniem. W odniesieniu do celu horyzontalnego i zauważenia wyzwań związanych z migracją kobiet ze wsi do miast zasadne jest wprowadzenie mobilnych usług oraz upowszechnianie doradztwa edukacyjno-zawodowego oraz dostępu do edukacji pozaformalnej świadczonej w formie zdalnej.
9	Priorytet 3.3: Budowa odporności państwa i społeczeństwa na kryzysy	209	W kontekście bezpieczeństwa w badaniu „Widzialne kobiety” Fundacji im. Julii Woykowskiej poproszono respondentki o wskazanie najbardziej pomocnych form wsparcia. Wskazania przedstawia poniższa tabela:

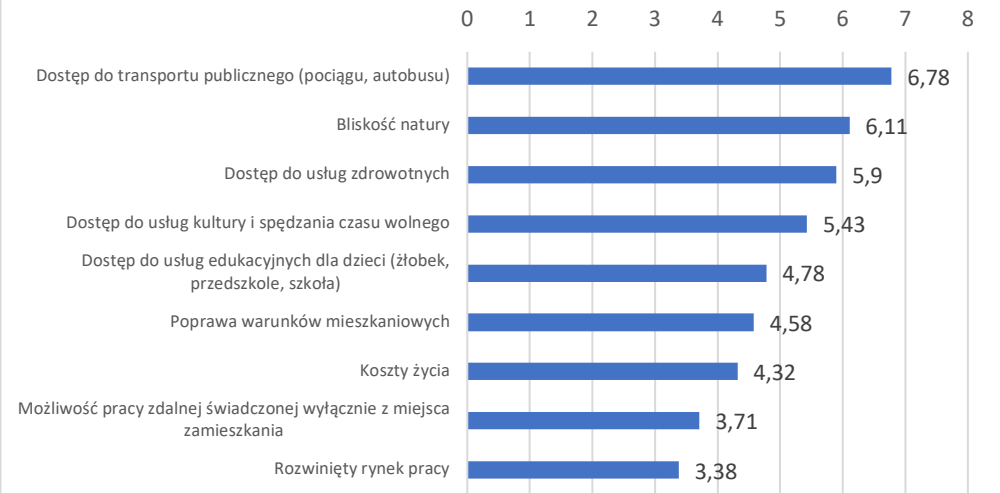
Jakie działania, Pani zdaniem, mogłyby się okazać pomocne dla kobiet takich jak Pani w obszarze bezpieczeństwa? N:153



W ramach odpowiedzi na pytanie otwarte „Inne, jakie” ankietowane kobiety wskazywały na brak rzetelnych i łatwo dostępnych informacji o zagrożeniach i sposobach postępowania w sytuacjach kryzysowych. Podkreślały, że chciałyby mieć pod ręką kontakt do instytucji, do których można zwrócić się po pomoc, otrzymywać powiadomienia (np. poprzez aplikację mObywatel) i uczestniczyć w kampaniach informacyjnych, które również obejmowałyby szkoły i platformy internetowe.

Drugim ważnym blokiem potrzeb były różnego rodzaju kursy i szkolenia, w tym zajęcia edukacyjne na temat pierwszej pomocy, ewakuacji z miasta czy korzystania z narzędzi samoobrony – łącznie z dostępnymi i bezpłatnymi szkoleniami z obsługi broni. Zwracały też uwagę na konieczność warsztatów uczących, jak chronić się przed przemocą fizyczną i werbalną, a także jak zachować spokój i zachować swoje kompetencje w sytuacjach zagrożenia. Wiele odpowiedzi dotyczyło też kwestii infrastrukturalnych. Kobiety mówiły o potrzebie zwiększenia monitoringu w przestrzeni publicznej, dostępu do schronów i tworzenia planów ewakuacji. Niektóre z nich postulowały dofinansowanie pakietów survivalowych, aby przygotować się na kryzysy. Ważnym aspektem była również troska o bezpieczeństwo kobiet w codziennych sytuacjach – respondentki zauważały, że boją się wpuszczać do domu obcych mężczyzn, np. techników instalacyjnych, dlatego apelowały o

		systemową ochronę dla kobiet mieszkających samotnie, która umożliwiłaby bezpieczną identyfikację osób wykonujących prace serwisowe. W tym kontekście pojawiały się także głosy domagające się realnej, przyjaznej kobietom pomocy ze strony policji i służby zdrowia w przypadku zgłoszenia przemocy oraz zwrócenie uwagi na zagrożenia związane z przemocą seksualną, zwłaszcza wobec kobiet podróżujących samodzielnie. Wsparcie prawne również było ważne – kobiety wskazywały na potrzebę bezpłatnych, ale skutecznych porad prawnych oraz szybsze działanie wymiaru sprawiedliwości w sprawach przemocy. W związku z tym zasadne byłoby uwzględnienie w Priorytecie 3.3 następujących kwestii: • Zauważenie zjawiska przemocy, w tym seksualnej, ale także domowej jako istotnego zagrożenia odczuwanego przez kobiety i uwzględnienie działań zwiększających bezpieczeństwo kobiet – fizyczne, prawne i emocjonalne. Do takich działań mogłyby należeć: wdrożenie standardów pracy służb z kobietami poszkodowanymi seksualnie, zwiększanie dostępu do usług wspierających, w tym usług medycznych i dedykowanych osobom z traumą seksualną. Istotne jest również wspieranie kobiet w dostępie do szkoleń w zakresie samoobrony (np. z wykorzystaniem metody WENDO). W kontekście systemu przeciwdziałania przemocy domowej, który jest zauważony bardzo fragmentarycznie przy okazji reformy systemu sprawiedliwości potrzeby są znacznie większe. Reforma systemu w 2023 r. bardzo zwiększyła obciążenie profesjonalistów (szczególnie pracujących w grupach diagnostyczno-pomocowych), bez jednoczesnego zwiększenia zasobów. W związku z tym wydolność systemu jest niska, a jakość pracy z osobami w często bardzo trudnej sytuacji spada. Wyzwaniem jest skuteczne oddziaływanie na osoby stosujące przemoc oraz odpowiednia ochrona osób doznających przemocy, co potwierdzają wnioski z kontroli NIK opublikowane w kwietniu 2024 r. Zarządzanie systemem jest nieefektywne, po zmianie ustawy nastąpił paraliż sprawozdawczy – nie został opracowany nowy wzór sprawozdania z realizacji Rządowego Programu Przeciwdziałania Przemocy. W konsekwencji gminy nie złożyły sprawozdań za 2024 r., co sprawia, że w roku następującym po reformie brak danych o jej efektach (na poziomie niektórych pojedynczych gmin widać wzrost liczby zakładanych formularzy Niebieska Karta - A na poziomie ok 30% pomiędzy 2023 a 2024). • Uwzględnienie potrzeby uruchomienia kompleksowej usługi wspierającej bezpieczeństwo w wymiarze edukacyjnym, informacyjnym, wsparcia z zakresu interwencji kryzysowej. Wydaje się, że dobrym punktem wyjścia do rozwoju tego rodzaju usługi mogłyby być Centra Interwencji Kryzysowej, które są równomiernie rozłożone na m.in. poziomie powiatów. Są to miejsca w których realizowane są obowiązkowe zadania z zakresu pomocy społecznej. Już teraz pełnią funkcję zaplecza kryzysowego na wypadek klęsk żywiołowych oraz np. kryzysów rodzinnych czy przemocy. Interwencja kryzysowa jest z założenia usługą powszechną (niezależną od kryterium dochodowego), jej celem jest przywrócenie równowagi psychicznej i umiejętności samodzielnego radzenia sobie, a dzięki temu zapobieganie przejściu reakcji kryzysowej w stan chronicznej niewydolności psychospołecznej. Centra posiadają wyspecjalizowaną kadrę, w tym psychologów. W odniesieniu do zwiększających się potrzeb w zakresie budowania odporności na kryzysy i wzmacniania poczucia bezpieczeństwa wydaje się, że centra mogłyby pełnić również funkcję profilaktyczno-edukacyjną związaną z przygotowaniem się na kryzysy, oraz informacyjną związaną z dystrybucją informacji, materiałów informacyjnych. Wymagałoby to ich znacznego wzmocnienia finansowego i kadrowego.
--	--	--

10.	Działania na rzecz utrzymania zrównoważonego modelu rozwoju kraju	242	W kontekście działań na rzecz zrównoważonego rozwoju kraju, zasadne byłoby zauważenie kwestii podkreślonych wyżej jak m.in. dostęp do zdalnych form podnoszenia kwalifikacji. Respondentki badania „Widzialne kobiety” zapytano, które czynniki byłyby dla nich najważniejsze w kontekście potencjalnej zmiany miejsca zamieszkania. Ranking czynników przedstawia się następująco: Które kwestie miałyby dla Pani najważniejsze znaczenie przy ewentualnej zmianie miejsca zamieszkania? <table><tr><th>Kwestia</th><th>Wartość</th></tr><tr><td>Dostęp do transportu publicznego (pociągu, autobusu)</td><td>6,78</td></tr><tr><td>Bliskość natury</td><td>6,11</td></tr><tr><td>Dostęp do usług zdrowotnych</td><td>5,9</td></tr><tr><td>Dostęp do usług kultury i spędzania czasu wolnego</td><td>5,43</td></tr><tr><td>Dostęp do usług edukacyjnych dla dzieci (żłobek, przedszkole, szkoła)</td><td>4,78</td></tr><tr><td>Poprawa warunków mieszkaniowych</td><td>4,58</td></tr><tr><td>Koszty życia</td><td>4,32</td></tr><tr><td>Możliwość pracy zdalnej świadczonej wyłącznie z miejsca zamieszkania</td><td>3,71</td></tr><tr><td>Rozwinięty rynek pracy</td><td>3,38</td></tr></table> Kluczowym czynnikiem jest kwestia komunikacyjna. W tym kontekście bardzo zasadne są przewidziane działania rozwijające transport lokalny. Zasadne byłoby również rozważenie wprowadzenia mobilnych usług publicznych np. z wykorzystaniem założeń modelu projektu Mobilny Urzędnik, https://samorząd.gov.pl/web/gmina-swierklaniec/mobilny-urzednik-pomoze-w-sprawach-urzedowych.	Kwestia	Wartość	Dostęp do transportu publicznego (pociągu, autobusu)	6,78	Bliskość natury	6,11	Dostęp do usług zdrowotnych	5,9	Dostęp do usług kultury i spędzania czasu wolnego	5,43	Dostęp do usług edukacyjnych dla dzieci (żłobek, przedszkole, szkoła)	4,78	Poprawa warunków mieszkaniowych	4,58	Koszty życia	4,32	Możliwość pracy zdalnej świadczonej wyłącznie z miejsca zamieszkania	3,71	Rozwinięty rynek pracy	3,38
Kwestia	Wartość																						
Dostęp do transportu publicznego (pociągu, autobusu)	6,78																						
Bliskość natury	6,11																						
Dostęp do usług zdrowotnych	5,9																						
Dostęp do usług kultury i spędzania czasu wolnego	5,43																						
Dostęp do usług edukacyjnych dla dzieci (żłobek, przedszkole, szkoła)	4,78																						
Poprawa warunków mieszkaniowych	4,58																						
Koszty życia	4,32																						
Możliwość pracy zdalnej świadczonej wyłącznie z miejsca zamieszkania	3,71																						
Rozwinięty rynek pracy	3,38																						
11.	Priorytet 2.7 oraz uwaga horyzontalna	184	Priorytet 2.7 w założeniu wspierania spójności społecznej powinien mieścić bardzo szeroki zakres działań obszaru polityki społecznej. Tymczasem na poziomie kierunków działań zauważono bardzo istotne, ale jednak wybiórcze kwestie. Proponowane kierunki działań są fragmentaryczne. W części diagnostycznej słusznie zauważono potrzebę rozwoju usług społecznych o charakterze powszechnym, jednym z mechanizmów tego procesu może być tworzenie Centrów Usług Społecznych. Nie jest to jednak mechanizm wystarczający – ustawa o cusach wychodzi poza zakres pomocy społecznej i pozwala na podejmowanie szerokiego spektrum działań, jednak nie przewiduje mechanizmów jego finansowania.																				

		Istniejące CUS powstają głównie przy wsparciu środków z UE, a wnioskując z planu działania do Strategii i wysokości wskaźników (125 jako wartość w 2026 i docelowa w 2029) nie planuje się istotnych zmian w tym zakresie. Polska polityka społeczna potrzebuje głębokiej reformy, uspójniającej i modernizującej system. W odniesieniu do odbiorców polityki społecznej można wyróżnić takie grupy adresatów działań jak m.in.: 1. Rodziny i piecza zastępcza 2. Seniorzy, w tym niesamodzielni w opiece długoterminowej. 3. Osoby z niepełnosprawnościami 4. Osoby w kryzysie bezdomności i innych kryzysach np. opuszczający więzienia, uzależnienie itd. 5. Osoby doświadczające przemocy domowej 6. Osoby ubogie Wsparcie dla nich reguluje szereg ustaw (min. o pomocy społecznej, o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, o przeciwdziałaniu przemocy domowej, o rehabilitacji społeczno-zawodowej osób niepełnosprawnych, o osobach starszych) które nakładają szereg zadań i powołują szereg instytucji. W uproszczeniu można powiedzieć, że każda kolejna ustawa jest nakładką na ustawę o pomocy społecznej, rozszerzająca jej zadania na rzecz kolejnej grupy adresatów. Część zadań wykonywana jest przez te same jednostki organizacyjne – przede wszystkim ośrodki pomocy społecznej. Nie zawsze jednak pracownicy wykonujący zadania w tym samym OPS mają ten sam status (np. kwestia asystentów rodziny zatrudnionych na podstawie ustawy o wspieraniu rodziny i pracowników socjalnych), co prowadzi do nieporozumień, a w skrajnych sytuacjach nierównego traktowania. Jest to swoisty systemowy ewenement, gdyż inne obszary – np. rynek pracy czy oświata mają jedną ustawę regulującą cały ustrój. Ustawa o CUS jest nakładką rozszerzającą zadania gminy wykraczając poza stricte pomoc społeczną - jest instrumentem na polityki społecznej. Wyzwaniem jest to, że jest jedynym instrumentem polityki społecznej, gdyż nie ma ustawy o polityce społecznej i nie ma innych instytucji polityki społecznej. Instytucje z nazwy nimi będące – regionalne ośrodki polityki społecznej i MRPiPS są jednostkami organizacyjnymi pomocy społecznej. Sprawia to, że całe zarządzanie systemem jest zdeintegrowane i trzeba oddolnie integrować systemy i zadania określone w poszczególnych ustawach a integracja całościowa jest możliwa jedynie na szczeblu gminnym, choć i tak wymaga kontynuowania integrowania oddolnego zadań z pionu pomocy społecznej. Dezintegracja przejawia się na wszystkich poziomach zarządzania systemem – od planowania strategicznego – każda ustawa zakłada inne dokumenty strategiczne, które nie mają jednego standardu ani struktury. - przez sprawozdawczość – w systemie raportowanych jest bardzo dużo informacji, ale wszystkie w innych formatach i zakresach wynikających z ustaw i rozporządzeń. Są instytucje jak np. ROPS, które wcale się nie sprawozdają z całościowej działalności, nawet w obszarze pomocy społecznej (są odpowiedzialne za scalenie sprawozdań wojewódzkich oceny zasobów pomocy społecznej, ale nie mają własnego) - po budżetowanie. Klasyfikacja budżetowa działu pomocy społecznej bywa rozdrobniona w jednych obszarach (np. wsparcie rodziny) i bardzo ogólna w innych (np. przeciwdziałanie przemocy). W konsekwencji wydatki często są przypisywane „orientacyjnie” i zasadniczo nie wiadomo co się w nich mieści.
--	--	---

		Wyzwaniem jest koordynacja działań, gdyż relacje pomiędzy poszczególnymi elementami nie są dookreślone, szczególnie tam gdzie nie chodzi o przekazanie procedury (choć i tu są problemy między np. OPS a PCPR), np. co do zasady nie ma obowiązku współpracy i wymiany informacji między samorządem województwa a wojewodą choć mają uzupełniające się kompetencje i narzędzia i oddziałują na ten sam obszar. Ogromnym wyzwaniem jest koncentracja na kliencie, którego problemy mogą być z różnych porządków ustawowych (np. bezdomności i niepełnosprawności), a rozeznanie się w należnych formach wsparcia jest bardzo wymagające. System polityki społecznej potrzebuje ustawy o polityce społecznej, która uporządkowała by system, ustrukturyzowała kompetencje i pozwoliła nim zarządzać i go rozwijać. Reformy potrzebują też pracownicy – sytuacja pracowników systemu jest często dramatyczna. Mediany ich wynagrodzeń oscylują wokół płacy minimalnej. Z drugiej strony oczekiwania wobec nich wzrastają i dotyczą głębokiej pracy na motywowaniu klienta do zmiany swojego życia, bądź realizowania bardzo trudnych psychologicznie procesów (np. odbiorów dzieci, pracy z osobami doznającymi przemocy). Reforma jest też konieczna, żeby móc zrealizować zobowiązanie związane z deinstytucjonalizacją. Deinstytucjonalizacja jest procesem horyzontalnym, który wymaga skoordynowanego podejścia i wieloaspektowego oddziaływania na wiele elementów systemu. Założenia Strategii Rozwoju Usług Społecznych i zobowiązania określone w Umowie Partnerstwa są bardzo trudne, lub nawet niemożliwe do osiągnięcia w obecnej sytuacji. Oprócz rozwoju usług środowiskowych, co jest stymulowane przez środki UE potrzebna jest reforma placówek, ich standardów, zasad funkcjonowania. Jest to konieczne do zrealizowania ze środków krajowych i wymaga koordynacji między poszczególnymi obszarami. W niniejszej Strategii zapisane są liczne reformy oraz działania związane z wzmacnianiem pozycji i prestiżu pracowników. Planowana jest reforma opieki długoterminowej. Dla poprawy jakości życia Polaków, zwiększania dostępu do wsparcia, wyrównywania szans, budowania spójności społecznej konieczna jest również reforma polityki społecznej. Reforma powinna polegać na przyjęciu nowej ustawy o polityce społecznej, aktualizacji Strategii Rozwoju Usług Społecznych i opracowaniu dla niej planu wdrożeniowego związanego z rozwojem usług środowiskowych i deinstytucjonalizacją placówek, ustaleniem statusu pracowników polityki społecznej oraz zwiększeniem finansowania. Reforma konsumowałaby założenia przedstawione w kierunkach działań dot. rozwoju CUS, rozwoju lokalnej polityki senioralnej, powinny się w niej też zawierać kwestie związane z bezdomnością, wsparciem osób starszych i z niepełnosprawnościami a także inne sygnalizowane wcześniej i nieobecne chwilowo w strategii takie jak m.in. piecza zastępcza, wsparcie rodziny i przeciwdziałanie przemocy. Jest to przedsięwzięcie dłuższe, w kontekście krótkoterminowym (plan działania) konieczne byłoby zrealizowanie pilnych zmian naprawczych systemu, czyli: - przyjęcie nowelizacji ustawy o pieczy zastępczej, - przyjęcie nowelizacji ustawy o pomocy społecznej, - ustalenie wzoru sprawozdania z realizacji Rządowego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej.
--	--	--

			Te działania pozwoliłyby na oddziaływanie na problemy zdiagnozowane we wcześniejszych częściach formularz, które również powinny zostać w tym Priorytecie zauważone.
12.	Priorytet 2.7: Dbanie o jakość życia wszystkich obywateli oraz Priorytet 3.5: Skutecznie działająca administracja oraz uwaga horyzontalna		W Strategii znajduje się szereg odwołań do organizacji pozarządowych i zasadności zlecania im zadań oraz współpracy z nimi. Brakuje jednak konkretnych narzędzi wsparcia. NGO są realizatorami dużej części usług społecznych, szczególnie w formule realizacji zadania publicznego na podstawie ustawy o działalności pożytku publicznego (np. w bezdomności ok. 90% usług jest realizowanych przez NGO). Ta formuła zlecania nie zawsze jest korzystna – samorządy często preferują kontrakty roczne, alokowane na konkursy środki są wyliczane na podstawie bardzo niskich stawek, co powoduje rotację pracowników i może wpływać na niską jakość usług. W innych częściach Strategii przewidziane są mechanizmy projakościowe w stosunku do zamówień publicznych, zasadnym byłoby przewidzenie analogicznych w przypadku realizatorów usług społecznych, aby dążyć nie tylko do zwiększania wolumenu usług, ale też i ich jakości. Ponadto, usługi społeczne są jednym z najistotniejszych obszarów oddziaływania polityk publicznych i tak jak inne obszary wymagają inwestycji technologicznych, cyfrowych, ekologicznych czy związanych z dostępnością. W Strategii przewiduje się wsparcie w tym obszarze dla sektora gospodarki oraz administracji publicznej, zasadne byłoby przewidzenie analogicznych oddziaływań również wobec trzeciego sektora. Ponadto sformułowanie zastosowane na str. 231 „Potencjał organizacji pozarządowych we wspieraniu administracji publicznej nie jest w pełni wykorzystywany” nie wydaje się najszcześniejsze. Zadaniem NGO nie jest wspieranie administracji publicznej sensu stricto, ale subsydiarne realizowanie zadań publicznych na rzecz obywateli. W tej relacji to administracja jest stroną silniejszą i powinna wspierać organizacje i z nimi współdziałać.
13.	Priorytet 3.5: Skutecznie działająca administracja oraz uwaga horyzontalna	228	W strategii określony jest szereg planowanych reform poszczególnych polityk oraz wzmacnianie statystyk publicznych. Oddziaływania na pojedyncze polityki nie będą skuteczne. W Polsce potrzeba całościowej reformy zarządzania strategicznego, która ujednoliciłaby kluczowe procesy takie jak planowanie, zarządzanie budżetowe, sprawozdawczość i realizacja zadań. W tym momencie mamy ustalony częściowy porządek strategiczny w ustawie o zasadach prowadzenia polityki rozwoju, ale nie obejmuje on dokumentów wynikających z ustaw sektorowych. W związku z tym brakuje standardu dokumentów planistycznych i strategicznych. Doprowadza to do wytworzenia dwóch porządków – podległego zasadom prowadzenia polityki rozwoju i związanego z wydatkowaniem środków UE, w którym elementy takie jak planowanie, monitoring i ewaluacja mają swoje standardy i są stosowane obowiązkowo. Drugim porządkiem są zadania „sektorowe” finansowane ze środków krajowych, w których analogiczne standardy nie obowiązują.

			Systemy te często się nie widzą. Nawet w sytuacji finansowania ze środków UE zadań w obszarze polityki społecznej, niemal nigdy nie jest oglądany całokształt polityki publicznej. Ewaluacje programowe skupiają się na interwencji programu/projektu, a kontrole NIK nie wchodzi za bardzo w finansowanie unijne. Pozostałe elementy dezintegracji zostały zaprezentowane na przykładzie polityki społecznej. Głębokiej reformy wymaga budżetowanie, obecna klasyfikacja budżetowa jest niespójna, zbyt skomplikowana i nie odzwierciedla rzeczywistości zadaniowej. Brak obowiązku budżetów zadaniowych wpływa na rozmywanie się wydatków i niemożność oceny realizowanych zadań. Sprawozdawczość wymaga uporządkowania i cyfryzacji. Urzędnicy potrzebują podnoszenia kwalifikacji. Administracja potrzebuje modernizacji, przy czym nie może się ona ograniczać do służby cywilnej. Z założeń strategii wynika, iż wzmocnienia wymaga służba cywilna, nie wspomina się o urzędnikach administracji samorządowej, którzy również są częścią administracji i realizują zadania publiczne. Aby Państwo mogło działać sprawnie reforma musi objąć także i samorządy terytorialne i zintegrować je w realizacji polityk publicznych.
--	--	--	--